



SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2016-04-11
Stockholm

Mål nr
P 10898-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-11-25 i mål P 2936-15, se bilaga

KLAGANDE

Salems kommun

MOTPARTER

1. L F

2. S F H

3. K H

4. S H

5. E S

Ombud: L F

SAKEN

Detaljplan för Heliodal i Salems kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Kommunfullmäktiges i Salems kommun beslut den 2 oktober 2014 § 37 (dnr 2014/15.214) att anta detaljplan för Heliodal, del 1, plan nr 80-59.

Dok.Id 1263793

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Salems kommun (kommunen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och fastställa kommunens beslut att anta detaljplanen.

K H, S H, L F, S F H och **E S** har motsatt sig bifall till överklagandet.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Kommunen har, utöver vad som gjorts gällande i mark- och miljödomstolen, i huvudsak anfört följande.

Mark- och miljödomstolens dom är felaktig eftersom punkten 3 i domslutet strider mot domskälen. Mark- och miljödomstolen har i efterhand uppgett att det blivit fel i domslutet.

Det saknas skäl att upphäva beslutet att anta detaljplanen. De avvägningar som gjorts mellan allmänna och enskilda intressen är skäliga och ligger inom ramen för vad kommunen har rätt att besluta om. Underlaget är tillräckligt och planarbetet har gått rätt till.

När det gäller **K Hs** och **S Hs** yttranden framhålls att tomtens placering har varit föremål för synpunkter under planprocessens gång och att synpunkter har bemötts. Det fjärde nyckelbiotopområdet som det refereras till beslutades av Skogsstyrelsen efter det att utställningstiden hade löpt ut. Bedömningen har hela tiden varit att planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan och att en miljökonsekvensbeskrivning inte behövts, en bedömning som länsstyrelsen delat. Denna bedömning kvarstår. Det är först nu som det anförs att det skulle vara fråga om betydande miljöpåverkan. Det är orimligt att invändningen kommer nu.

När det gäller **L Fs**, **S F Hs** och **E Ss** yttranden framhålls att boendemiljön på lång sikt i fråga om lukt ska ges företräde före

markvärdesstegring på kort sikt. Det angivna skyddsavståndet om 50 meter såvitt avser avloppspumpstationen behövs för det långsiktiga skyddet. Skyddsavståndet har inte påverkat antal tomter som kan avstyckas. Skyddsavståndet kan förväntas påverka en av de blivande tomterna i något större utsträckning och ytterligare en i marginell utsträckning, i och med att det begränsar var bostadshusen kan placeras.

Skyddsbestämmelsen omöjliggör inte ett lämpligt byggande och begränsningen har i rimlig mån kompenserats med en större flexibilitet i fastighetsindelning genom planbestämmelser om minsta tomtstorlek. Pumpstationen kommer att betjäna ytterligare ca 180-200 småhus jämfört med nu och det går inte att utgå ifrån att driften förblir problemfri, även om så varit fallet hittills. Om luktproblem skulle uppstå finns risk för att det inte fullt ut går att komma till rätta med, oavsett kostnad. Att avstånd från pumpstationer till bostadshus vid andra platser understiger 50 meter kan bero på att Boverkets allmänna råd förbisetts, att bebyggelsen/pumpstationen tillkom eller planlades innan anvisningarna fanns eller att det inte fanns något bättre alternativ. Detta betyder inte att kommunallagens likabehandlingsprincip åsidosätts genom planen. Det är inte rimligt att vid planläggning och avvägning mellan olika intressen ha som utgångspunkt att varje enskild fastighet ska tillförsäkras en minst lika stor värdeökning som omgivande fastigheter.

K H och **S H** har, utöver vad som gjorts gällande i mark- och miljödomstolen, i huvudsak anfört följande.

Den s.k. reservtomten i detaljplanen ska utgå ur planen, alternativt ska hela planen göras om och Källdalens naturområde lämnas oexploaterat.

Det är bekräftat att det finns rödlistade arter på platsen och att exploatering/bebyggelse där kan komma att utrota bl.a. en rödlistad svampart, vilket måste betraktas som en betydande miljöpåverkan. Kommunen har delgetts information om detta före beslutet att anta planen men ignorerat den. Den 27 september 2014 erhöll samtliga gruppledare ett mejl från miljöpartiets ordförande om att Skogsstyrelsen hade inrättat en nyckelbiotop i Källdalen. En ej tidigare känd rödlistad svampart hade hittats på reservtomten och fyndinformationen fanns registrerad på artportalen, fritt tillgänglig för alla kommunekologer. Redan år 2008 omskrivs Källdalens natur i en mykologisk

tidskrift, vilket gör att kommunen borde ha känt till denna värdefulla naturpärla redan då. Planen har dock antagits utan att hänsyn togs till den nya informationen om en fjärde nyckelbiotop. Kommunen har fattat ett felaktigt beslut på grund av bristfälliga inventeringar vilket lett till bristande kunskap om de biologiska värdena på reservtomten och dess omnejd. Den fjärde nyckelbiotopen hyser så stora värden att den är viktig att skydda nu och för kommande generationer. Källdalen hyser dessutom bl.a. de rödlistade arterna bredbränad bastardsvärmare, mindre bastardsvärmare och gröngöling.

L F, S F H och **E S** har, utöver vad som gjorts gällande i mark- och miljödomstolen, i huvudsak anfört följande.

Eftersom mark- och miljödomstolens domskäl inte överensstämmer med domslutet måste nu aktuell prövning även inkludera bakgrunden till domskälen. I annat fall berövas de rätten till att kunna söka en rättmätig överprövning av sin sak. Hela målet måste m.a.o. prövas igen.

Kommunen har åsidosatt likabehandlingsprincipen. Deras fastighet har redan fått stå tillbaka till förmån för allmänna intressen. Detta har orsakat bortfall avseende både värde och attraktivitet på marknaden för nya byggrätter och befintlig fastighet gentemot andra fastigheter i området. En annan detaljplan direkt söder om fastigheten har medfört byggnation av gång- och cykelväg längs deras södra tomtgräns vilket gjort att deras fastighet har förlorat sitt ostörda läge och insynsskydd från andra grannar. Detaljplanen medför utökad trafikstörning, inlösen av mark för breddning av väg och ännu mer begränsning av deras tomtanvändning genom den större landskapskorridoren med byggförbud längs med stora delar av den östra delen av tomten. Det som är prickad mark på deras tomt är den bästa byggbara marken. Skyddsavståndet från pumphuset är omotiverat stort och omöjliggör en bra placering på två av de fyra nya byggrätterna. Skyddsavståndet på 50 meter förekommer enbart för deras tomt och är det enda i kommunen av den storleken. Annars gäller 9 meter och 35 meter i kommunen, för en annan granne gäller bara 20 meter från det aktuella pumphuset.

Det finns särskilda och synnerliga skäl att ha ett kortare skyddsavstånd än 50 meter. De mest frekventa vindarna är sydliga och sydvästliga, med undantag för några få tillfällen av rakt nordliga vindar. Vid sydvästlig eller nordlig vind påverkas inte deras mark överhuvudtaget. Topografiskt är marken även väl skyddad. En hög jordvall skyddar mot eventuella vindpustar. Inga olägenheter har hittills uppkommit. Kommunen har en omfattande och djup erfarenhet av korta skyddsavstånd. Kommunen har dessutom en god kontroll på alla pumphus på orten och har inte en enda gång behövt använda sig av Boverkets allmänna råd. Att använda ett skyddsavstånd om 20 meter medför inte några som helst risker. Intresset av att kunna åstadkomma en bra placering av framtida byggnader och skapa en bra boendemiljö och undvika en värdesänkning jämfört med grannarnas tomter står inte i konflikt med det allmännas intresse. Boverkets råd är inte heller juridiskt bindande och utgör inte skäl att åsidosätta likabehandlingsprincipen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Prövningen i målet

Mark- och miljödomstolens dom, enligt vilken kommunens beslut att anta detaljplanen upphävdes, har överklagats av kommunen samt K H, S H, L F, S F H och E S. Mark- och miljööverdomstolen har emellertid avvisat de enskildas överklaganden eftersom mark- och miljödomstolens dom inte gått dem emot. Detta medför dock ingen begränsning av Mark- och miljööverdomstolens prövning som även omfattar sådana omständigheter som framförts av K H, S H, L F, S F H och E S.

I målet har det gjorts gällande att kommunen förfarit felaktigt vid handläggningen av planärendet med hänvisning till att utredningen varit bristfällig och att en miljökonsekvensbeskrivning borde ha upprättats. Det har dessutom gjorts gällande att kommunen gjort felaktiga intresseavvägningar. Det finns därmed anledning att inledningsvis klargöra den prövning som Mark- och miljööverdomstolen har att göra vid en överprövning av ett beslut att anta en detaljplan.

Vid planläggning ska både enskilda och allmänna intressen beaktas. Vid en överprövning av kommunens beslut att anta en detaljplan bör beslutet upphävas endast om kommunen i sin bedömning har gjort en felaktig avvägning mellan motstående enskilda intressen eller motstående enskilda och allmänna intressen, eller i de fall då kommunen har förfarit felaktigt vid handläggningen av planärendet. Prövningen i ett ärende avseende en överklagad detaljplan avser därför i allt väsentligt frågor som är av betydelse för de klagande i deras egenskap av sakägare eller boende, dvs. frågor som rör de klagandes enskilda intressen (MÖD 2013:44).

Överprövningen av detaljplaner kan sägas vara begränsad men detta innebär inte att enskilda som överklagat planbeslutet fräntas möjligheten till prövning. Överprövningens omfattning är dock beroende av utformningen av de bestämmelser som det överklagade beslutet grundas på. Den materiella prövningen av ett överklagande stannar i många fall vid en prövning av om beslutet att anta detaljplan ligger inom ramen för det handlingsutrymme som de materiella reglerna ger kommunen. Om kommunens beslut ryms inom detta handlingsutrymme, kommer de avvägningar som en kommun gjort mellan olika samhällsintressen inte att bli föremål för överprövning (se MÖD 2014:12).

Att prövningen är begränsad innebär således inte att en enskild inte kan anföra invändningar mot planen som i och för sig är att hänföra till allmänna intressen och att dessa invändningar inte ska beaktas (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 19 januari 2016 i mål nr P 11828-14).

Är utredningen bristfällig och borde en miljökonsekvensbeskrivning ha upprättats?

Om en detaljplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska 6 kap. 11-18 och 22 §§ miljöbalken tillämpas. Av 5 § förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar framgår att bedömningen av om planen kan antas medföra en sådan påverkan ska ske med beaktande av de kriterier som anges i bilaga 4 till förordningen. Av bilagan följer att när det gäller planens karaktäristiska egenskaper ska bl.a. särskilt beaktas i vilken utsträckning planen anger förutsättningarna för verksamheten eller åtgärden när det gäller plats, art, storlek och driftsförhållanden eller genom att fördela resurser (1 a). När det gäller typen av påverkan och det område som ska antas bli

påverkat ska bl.a. särskilt beaktas sannolikheten, varaktigheten och frekvensen av påverkan och möjligheten att avhjälpa den (2 a), påverkans totaleffekt (2 b) och påverkans storlek och fysiska omfattning (2 e).

När det gäller utredningen i målet kan konstateras att det bland planhandlingarna finns en naturvärdesbedömning (Adoxa Naturvård, daterad den 9 november 2010) som bl.a. behandlar naturvärden i och kring området för den föreslagna reservtomten. Mark- och miljööverdomstolen finner, med naturvärdesbedömningen som utgångspunkt, att det är klarlagt att naturvärdena i och för sig får anses vara höga inom reservtomten. Detta bekräftas av att Skogsstyrelsen den 29 september 2014 bedömt att området utgör en nyckelbiotop. Mark- och miljööverdomstolen kan vidare konstatera att området är rikt på olika svamparter. Det är klarlagt att det där finns ett antal mer eller mindre känsliga och ovanliga svampar. Skogsstyrelsen har vid inventering av området bl.a. funnit guldfingersvamp (*Ramaria lutea*) och grönfjällig fjällskivling (*Lepiota grangei*), som båda är klassade som sårbara och mycket sällsynta (Rödlistade arter i Sverige 2015, SLU/ArtDatabanken).

Ett genomförande av detaljplanen skulle för det område som utgörs av reservtomten, dvs. nyckelbiotopen, innebära att de naturvärden som är kopplade till tomten till övervägande del omintetgörs. Utrymmet för att beakta och bevara naturvärdena vid en framtida exploatering av reservtomten är med andra ord begränsat. Påverkan är bestående och möjligheterna till avhjälpande synes vara små. Detta är omständigheter som i viss mån talar för att detaljplanen kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. Det måste emellertid också beaktas att reservtomtens yta är förhållandevis liten och att ingreppet i miljön därmed också är begränsat. Det förhållandet att Skogsstyrelsen har pekat ut området som nyckelbiotop innebär inte heller att området är formellt skyddat mot åtgärder av olika slag. Såvitt framgått av utredningen är vidare ingen av de svamparter som påträffats inom reservtomten skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845). Även om frånvaron av formellt skydd inte utesluter att en viss åtgärd kan antas utgöra betydande miljöpåverkan talar detta ändå för att en sådan påverkan inte kan antas vara för handen.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar efter en samlad bedömning att området i och för sig har höga naturvärden men att den påverkan som planen medför inte utgör en betydande miljöpåverkan. Det finns därmed inte något krav på framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning. Någon ytterligare utredning bedöms inte heller vara nödvändig och det finns således inte anledning att upphäva beslutet att anta detaljplanen på dessa grunder.

Har kommunen gjort en felaktig intresseavvägning genom att tillåta exploatering av reservtomten?

Enligt 1 kap. 2 § PBL är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Det är kommunen som inom vida ramar avgör hur bebyggelsemiljön ska utformas. Enligt 2 kap. 1 § samma lag ska vid prövningen av bl.a. detaljplaner hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen. Som redan konstaterats innebär en exploatering av reservtomten en risk för att de naturvärden som finns där kommer att försvinna. Intresset av att bevara naturvärdena måste vägas mot kommunens behov av att använda området för de ändamål som anges i planen, dvs. gruppboende, vårdboende och förskola. Inom ramen för denna intresseavvägning har kommunen ett betydande handlingsutrymme. Mark- och miljööverdomstolen bedömer, bl.a. mot bakgrund av att området saknar formellt skydd och då länsstyrelsen inte haft något att invända, att kommunens avvägning i denna del ryms inom det utrymme som de materiella reglerna ger. Det finns därmed inte anledning att upphäva detaljplanebeslutet på denna grund.

Har kommunen gjort en felaktig intresseavvägning genom att begränsa möjligheten till bebyggande av viss fastighet?

Bestämmelsen om ett skyddsavstånd om 50 m från avloppspumpstationen innebär att en del av L Fs, S F Hs och E Ss fastighet endast får förses med uthus och garage. Bestämmelsen begränsar således möjligheten att bebygga del av fastigheten, vilket även påverkar eventuella framtida avstyckningar av fastigheten. Med beaktande av vad kommunen har anfört finner Mark- och miljööverdomstolen emellertid att kommunen gjort en korrekt intresseavvägning i denna fråga. Domstolen noterar dessutom att det trots bestämmelsen är möjligt att avstycka fastigheten. Att möjligheterna till att avstycka grannfastigheter skulle vara

bättre förändrar inte Mark- och miljööverdomstolens bedömning. Det finns därmed inte anledning att upphäva detaljplanen på denna grund.

Sammanfattning

Domstolen finner att detaljplanen inte medför betydande miljöpåverkan. De avvägningar som gjorts ligger inom kommunens handlingsutrymme. Då några andra skäl att upphäva detaljplanen inte framkommit ska således mark- och miljödomstolens dom ändras och kommunens beslut att anta detaljplanen fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsrådet Åsa Marklund Andersson, tekniska rådet Inger Holmqvist och tf. hovrättsassessorn Marie Eiderbrant, referent.

Föredragande har varit Petter Larsson Garcia.



NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-11-25
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr P 2936-15

KLAGANDE

1. L F dödsbo

2. Marie-Louise ”L F

3. Suzanne Harrington

4. Elizabeth ”Liz” Söderberg

5. K H

6. S H

7. R P

8. Naturskyddsföreningen i Botkyrka-Salem

MOTPART

Salems kommun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2015-04-13 i ärende nr 4031-765-15, se bilaga 1

Dok.Id 432653

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

SAKEN

Detaljplan för Heliodal i Salems kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar L F dödsbos överklagande, i den del det avser dödsboets talan.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår Naturskyddsföreningen i Botkyrka-Salems överklagande.
 3. Med ändring av Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut upphäver mark- och miljödomstolen Kommunfullmäktige i Salems kommuns beslut den 2 oktober 2014, § 37 (diarie nr 2104/15-214), att anta detaljplan för Heliodalen, nr 80-59.
-

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Salems kommun (kommunen) antog den 2 oktober 2014 detaljplan för Heliodalen med syfte att möjliggöra villabebyggelse, en reservtomt för förskola/vårdboende/gruppboende samt att förbättra trafiksituationen genom att skapa förbättringar för busstrafiken på Uttringevägen, gång- och cykelmöjligheter och förbättra trafiksäkerheten i övrigt. Obebyggda fastigheter är planlagda för bebyggelse med bostadshus och större fastigheter ges möjlighet för avstyckning. Planen tillåter 72 friliggande småhus, 28 befintliga och 44 tillkommande.

Kommunalt VA byggs ut och bebyggelse ansluts till va-nätet. Minsta tomtstorlek som tillåts är 1 500-2 000 m². Två mindre grönytor avsätts för omhändertagande av dagvatten. Reservtomt för förskola/gruppboende/vårdboende placeras i södra kanten av naturområdet Källdalen-Ekdalen.

Beslutet att anta detaljplanen överklagades till Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen). Länsstyrelsen avvisade Naturskyddsföreningen i Botkyrka-Salems (Naturskyddsföreningen) överklagande med motivering en att detaljplanen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan och att föreningen då inte har rätt att klaga på antagandebeslutet. Även Miljöpartiet i Salems överklagande avvisades på grund av bristande klagorätt. Övriga överklaganden avsågs med huvudsaklig motivering att planbeslutet tillkommit i laga ordning och ryms inom kommunens handlingsutrymme.

Länsstyrelsens beslut har nu överklagats gemensamt av L F, S H och L S (L F m.fl.) och L F dödsbo. Beslutet har även överklagats gemensamt av K H och S H. Vidare har beslutet överklagats av R P samt även av Naturskyddsföreningen.

YRKANDEN M.M.

L F m.fl. och **L F dödsbo** har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra kommunens beslut att anta detaljplan för Heliodalen på så sätt att

skyddsavståndet på deras fastighet till pumphus minskas till 20 meter och så att den planerade reservtomten för vårdboende i Källhagen utgår ur planen och flyttas till annan lämpligare plats i kommunen.

K H och S H har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva kommunens beslut att anta detaljplan för Heliodalen i den del planen avser uppförande av reservtomt för förskola/vård/äldreboende i Källdalen. De har vidare yrkat att byggrätten på en sådan eventuell reservtomt ska begränsas till en total byggnadsarea på 500 m², en maximal byggandsarea för enskild byggnad på 300 m² och max två våningar per byggnad. De har även yrkat att fyra nyckelbiotoper ska förklaras som biotopskyddade områden.

R P har, som han får förstås, yrkat att detaljplanebeslutet upphävs.

Naturskyddsföreningen har yrkat att reservtomten ska utgå ur detaljplanen och annan lämpligare plats för denna bör väljas.

Kommunen har bestritt yrkandena.

UTVECKLING AV TALAN

L F m.fl. (X) och **L F dödsbo** har beträffande nu överklagade delar av detaljplanen åberopat i huvudsak samma omständigheter som i länsstyrelsen, men med bl.a följande tillägg och förtydliganden. Ett skyddsavstånd om 50 meter från pumphuset omöjliggör en bra placering av bostadshusen på två av byggrätterna på deras fastighet. En minsta tomtstorlek på 1 500 kvm räcker inte som kompensation. De har särskilda och synnerliga skäl för att undantag från Boverkets allmänna råd om 50 meters skyddsavstånd ska kunna medges. De mest frekventa vindarna på platsen är sydliga och sydvästliga och vid dessa vindar påverkas deras mark inte alls. Även topografiskt är marken väl skyddad på grund av en hög jordvall. Inga olägenheter har förekommit hittills. Likabehandlingsprincipen har förbisetts. För alla andra tomter i kommunen gäller skyddsavstånd på mellan 9 och

35 meter och för deras granne på omstående sida om pumphuset gäller 20 meter. Det har heller inte någon som helst verkan att belägga deras fastighet med begränsningen om 50 meter. Håller pumphuset inte en luktfri zon om 20 meter kommer VA-kollektivet att belastas under alla omständigheter, då kommunen är skyldig att hålla närmaste boningshus på fastigheten U 1:1016 fritt från olägenheter. Deras intresse, att kunna åstadkomma en bra tomtfördelning och en bra placering av byggnaderna på de framtida byggrätterna och därmed skapa en bra boendemiljö såväl som att undvika en värdesänkning av deras tomter jämfört med grannars tomter, står således inte i konflikt med det allmännas intresse. De anser det därför självklart att den korsprickade marken, skyddsavståndet nordväst om pumphuset, ska sänkas till 20 meter. Beträffande anläggningen för vårdboende menar de att det aldrig kan vara i allmänhetens intresse att låta naturvärden gå förlorade. Förutom behovet av att bevara den vackra naturen för fritid och rekreation, så har Skogsstyrelsen klassat två nyckelbiotoper i området med en mångfald rödlistade arter, bl.a. många ovanliga svampar. Naturskyddsföreningen har protesterat kraftigt mot denna förstörelse av unik biologisk mångfald. Sammantaget är placeringen av reservtomten direkt olämplig.

K H och S H (Y) har åberopat i huvudsak samma omständigheter som i länsstyrelsen, men med bl.a följande tillägg och förtydliganden. Skogsstyrelsen har funnit fyra nyckelbiotoper i Källdalens naturområde. I en av dessa nyckelbiotoper är det enligt detaljplanen tänkt att exploatera marken. En sällsynt svamp har sin växtplats i denna nyckelbiotop. Naturvärdena på platsen är av sådan art att planen bör upphävas. Vidare innebär planförslaget en avvikelse mot omgivande bebyggelse. Området karaktäriseras av låg, äldre villabebyggelse som väl harmonierar med det kuperade kulturlandskapet. Reservtomens areal är uppskattningsvis 5 400 m². Enligt planförslaget tillåts en byggnad på 1/5 av tomtens areal i tre våningar. I övrigt tillåter inte detaljplanen stora/höga byggnader och området har i övrigt inga stora byggnader.

R P (Z) har i huvudsak åberopat samma omständigheter som i länsstyrelsen, i sammandrag följande. Att området Käll-/Ekdalen med sina

nyckelbiotoper ska fredas, att Plantskolevägen inte ska läggas om i samband med kommunalt VA då det inte är bra ur miljösynpunkt att gräva bort och anlägga ny asfalt, att gatukostnadsersättnings beräkning ska utgå i den form de har och presenteras i samband med detaljplanen, att handläggningsfel förekommit då kommunen inte lämnat skriftliga svar och genom att ny bebyggelse tillåtits på Uttringe 1:117 vilket låst planeringen, att planhandlingarna varit svåra att tillgodogöra sig, att lämnade synpunkter inte tillgodosetts samt att planen är otydlig.

Naturskyddsföreningen har, utöver vad föreningen åberopat i länsstyrelsen, anfört i huvudsak följande. Föreningen hävdar sin rätt att överklaga i enlighet med EU:s art- och habitatdirektiv. Värdet av de befintliga våtmarkerna inom planområdet har inte behandlats eller belysts i detaljplanen. Våtmarker har ett generellt biotopskydd. En fördjupad undersökning kvävs således även vad gäller Källdalens bäcksystem. Källdalen är det sista tillgängliga samhällsnära skogsområdet i södra Rönninge för promenader och rekreation. Förlust av Källdalens skog försvårar för människor att enkelt ta sig till nära naturområden för promenader. De nu aktuella detaljplanerna för Heliodalen och Karlskronaviken samt detaljplan för Solliden, 80-60 (angränsande till Heliodalområdet) får till följd att en stark förtätning skapas med vägar och hus, inklusive ledningar för dagvatten och VA. Det medför att friluftslivet och ekosystemtjänsterna utarmas. Naturskyddsföreningen förordar att det tätortsnära naturområdet i Källdalen med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken om områdesskydd-biotopskydd reserveras för friluftsliv och biologisk mångfald. Beträffande reservtomt i Källdalen gör föreningen gällande att en byggnation för förskola/vård/äldreboende med nödvändiga tillhörande anläggningar, såsom parkeringsytor och breda asfalsvägar utanför den sammanhållna bebyggelsen på tomten är ekvivalent med och faller under 5 kap. 18 § tredje stycket 5 ÄPBL och således kräver en miljökonsekvensbeskrivning. Försiktighetsprincipen ska gälla, då ingen idag vet hur stor och betydande en miljöpåverkan i Källdalen kan komma att bli med en exploatering på reservtomten. Den synnerligen knapphändiga inventeringen i november 2010 (Adoxa) är inte tillräcklig för att göra den bedömning som länsstyrelsen gjort, att det inte har framkommit att området inte hyser arter som omfattas av art- och habitatdirektivet. Medlemmar i

Naturskyddsföreningen har under år 2013, 2014 och 2015 identifierat bl.a. gröngölinge, som är rödlistad. De fyra nyckelbiotoperna karaktäriseras främst av den rika förekomsten av olika svampar. Inventering har utförts vid flera tillfällen av mykologer. 18 rödlistade arter och ett 30-tal signalarter har identifierats. Fyndet av en ny fingervamp är det första rapporterade i Sverige. Den har konstaterats växa i en lokal just i den nyckelbiotop där reservtomten planerats.

Kommunen har till bemötande anfört i huvudsak följande.

Reservtomt för förskola/vårdboend/gruppboende

Tomtens placering och bebyggelsens omfattning har varit föremål för synpunkter under planprocessens gång. Kommunen har bemött dessa i samrådsredogörelser och utställningsutlåtande. Inför utställningen infördes en remsa med korsprickig mark mot de närliggande villatomterna, och bestämmelse med krav på souterrängvåning infördes. Kommunens uppfattning kvarstår.

Miljökonsekvensbeskrivning och talerätt

Ända från programskedet har kommunens bedömning varit att planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan i lagens mening, dvs. att den inte är av sådan art att miljökonsekvensbeskrivning krävs. Länsstyrelsen har instämt i kommunens bedömning. Kommunen finner det orimligt att ta upp en invändning av sådan art först i andra överklagandeinstans. Planen träffas inte av 5 kap. 18 § ÄPBL. Det vore orimligt om en förskola, ett vårdboende eller gruppboende inom en tätort skulle jämföras med ett hotellkomplex eller en fritidsby utanför sammanhållen bebyggelse, särskilt med tanke på vilka konsekvenser en sådan tillämpning skulle ha fått för samhällsplaneringen i stort. Kommunen vidhåller sin uppfattning att planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan i lagens mening och att miljökonsekvensbeskrivning inte krävs. Det är inte en sådan plan som avses i 13 kap. 6 § ÄPBL och Naturskyddsföreningen är därmed inte berättigad att överklaga.

Skyddsavstånd på X till pumpstation

Frågan om det korsprickade skyddsavståndet har utförligt behandlats i samrådsredogörelsen och utställningsutlåtandet. Kommunen vidhåller sin bedömning och understryker att den korsprickiga marken inte har påverkat antalet tomter som kan avstyckas. Enligt indelningsförslaget på illustrationskartan påverkar den korsprickade ytan enbart *en* av de blivande tomterna i någon större utsträckning, och ytterligare en i marginell utsträckning (utöver planbestämmelserna om byggnaders avstånd till tomtgräns). Om det inte hade funnits behov av ett skyddsavstånd skulle planbestämmelsen om minsta tomtstorlek på X ha varit 2 000 m² enligt riktlinjerna i översiktsplanen, inte 1 500 m² som i den antagna detaljplanen. Den mindre minimistorleken ger fastighetsägarna betydligt större frihet att välja tomtindelning efter eget tycke. Planbestämmelsen har ändrats till deras fördel inför utställningen just med anledning av skyddsavståndet.

Avloppslösning för Z

Kommunen anser att synpunkterna har besvarats i rimlig utsträckning i samrådsredogörelser och i utställningsutlåtande. Det är uppenbart att allmänna VA-ledningar behöver anläggas längs Plantskolevägen för att betjäna flera olika fastigheter, bl.a. de nya som kan tillkomma med stöd av planen, och det lämpligaste är även att Z ansluts till ledningarna.

X- och z-område, Z

För att så långt möjligt tillmötesgå fastighetsägarens synpunkter ersattes en del av allmän platsmark med x-område i utställningsversionen. Att fastighetsägaren önskat att marken skulle lösas in, har inte framgått förrän planen var på väg till antagande och då endast muntligen. Bredden på z-området är 6 m inom hela planområdet, vilket är gängse bredd på prickmark längs gara i småhusområden. Det är inte nödvändigtvis den bredd som kommer att bli på denna fastighet. Den ytterligare begränsning som z-bestämmelsen utgör är enligt kommunens mening måttlig och kommer i praktiken att bli ännu mindre på flertalet fastigheter när vägen väl är klar och släntservituten upprättade. Det är inte praktiskt görligt att precisera ytorna för

släntservitut mer än så under planarbetets gång. Beträffande anförda otydligheter i kartornas redovisning av x- och z-området i A3-format så fanns plankartan, färglagd enligt Boverkets anvisningar, och illustrationskartan även tillgängliga i skala 1:1000.

DOMSKÄL

Tillämplig lag m.m.

Planärendet inleddes i maj 2006. Bestämmelserna i plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, ska därför tillämpas i målet.

Domstolens överprövning av ett beslut att anta en detaljplan utgör i realiteten en kontroll av att kommunens beslut ryms inom det handlingsutrymme som kommunen har enligt föreskrifter på plan- och bygglagsområdet och de krav som kan ställas på beslutsunderlag och beredningsförfarande (se MÖD 2014:12, MÖD 2013:44 och 47). Antagandebeslutet ska antingen fastställas eller upphävas i dess helhet vid överprövningen, och får upphävas i viss del endast om kommunen har medgett det (se 13 kap. 8 § ÄPBL).

Klagorätt

Beträffande **L F dödsbo** konstaterar mark- och miljödomstolen att det under målets handläggning har framkommit att dödsboet inte längre var ägare till fastigheten X när målet överklagades. Någon annan grund för dödsboets klagorätt har inte gjorts gällande. Dödsboet har därför inte haft rätt att överklaga länsstyrelsens beslut. Detta innebär att dödsboets överklagande ska avvisas, i den del det avser dödsboets talan. Överklagandet, som gjorts i gemensam skrift med L Fs m.fl, kvarstår dock i den del det avser L Fs m.fl. talan.

Beträffande frågan om Naturskyddsföreningen har haft rätt att överklaga kommunens beslut gör mark- och miljödomstolen följande bedömning.

En ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får enligt 13 kap. 6 § första stycke 1 ÄPBL överklaga ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för åtgärder som anges i 5 kap. 18 § tredje stycket ÄPBL (se prop. 2004/05:59 s. 14 ff). Även om en förening uppfyller de kriterier rörande organisationens ändamål, verksamhetstid och antal medlemmar som anges i miljöbalkens bestämmelse om klagorätt innebär det således inte en oinskränkt rätt att överklaga beslut om antagande av detaljplaner.

Någon rätt för en miljöorganisation att enbart med stöd av rådets direktiv 1992/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) få överklaga kommunens beslut att anta en detaljplan föreligger inte.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att Naturskyddsföreningen uppfyller kriterierna i 16 kap. 13 § miljöbalken men att det planerade projektet på reservtomten inte utgör någon sådan verksamhet eller åtgärd som anges 5 kap. 18 § tredje stycket ÄPBL. Projektets omfattning (byggrätt) med tillkommande vägar kan inte heller likställas med de turism eller fritidsprojekt som anges i punkten 5 nämnda bestämmelse, såsom Naturskyddsföreningen gjort gällande. Det saknas därför rätt för föreningen att överklaga beslutet om antagande av detaljplan. Naturskydds-föreningens överklagande av länsstyrelsens avvisningsbeslut ska därför avslås.

Reservtomten för förskola/vård/äldreboende

Mark- och miljödomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning i fråga om kommunens intresseavvägning och olägenhetsprövning beträffande reservtomtens placering och byggrätt men gör följande tillägg i denna del.

L F m.fl., K H och S H samt R P har i sina överklaganden stått fast vid att det på grund av höga naturvärden och artrikedom är olämpligt att exploatera det område som i planen reserverats för

förskola/vård/äldreboende. I sammanhanget har bl.a. åberopats att det finns rödlistade arter i området och att en sällsynt svamp har lokaliserats i en av de nyckelbiotoper som Skogsstyrelsen funnit i området. Vad de klagande anfört beträffande reservtomten får även uppfattas som att de menar att planerna för området medför en betydande miljöpåverkan.

Om en detaljplan medger en användning av mark eller av byggnader eller andra anläggningar som kan antas medföra en betydande påverkan på miljön ska bestämmelserna i 6 kap. 11-18 och 22 §§ miljöbalken om upprättande av miljökonsekvensbeskrivning tillämpas (se 5 kap. 18 § andra stycket ÄPBL). Kommunen och länsstyrelsen har bedömt att planförslaget inte medför en sådan betydande miljöpåverkan att en miljökonsekvensbeskrivning är påkallad. I kommunens planeringsunderlag ingår en naturvärdesutredning från 2010 och en behovsbedömning reviderad 2014. Påverkansfrågan hanteras i en miljöredovisning i planbeskrivningen.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den verksamhet som planeras på reservtomten inte är ett sådant projekt som enbart utifrån dess art och omfattning kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Vid lokaliseringen har hänsyn tagits till utpekade naturvärden. Av bilaga till utställningsutlåtande från april 2014 framgår att området i fråga inte är klassat som nyckelbiotop eller som naturvärdesobjekt men det framgår också att de inventeringar som skett är begränsade och att det är oklart om rödlistade artfynd gjorts inom lokaliseringen. Det är oklart om Skogsstyrelsen därefter klassat ytterligare nyckelbiotop i området. Med hänsyn till att något riksintresse för naturvård inte berörs och då det inte framkommit att exploateringen skulle påverka någon art som skyddas av art- och habitatdirektivet bedömer domstolen, trots de redovisade oklarheterna, att kommunens underlag är tillräckligt för att kunna bedöma att planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Det finns därför inte skäl att ställa krav på upprättande av miljökonsekvensbeskrivning. Avsaknaden av en miljökonsekvensbeskrivning kan därför inte medföra att planen ska upphävas.

K H och S Hs krav på beslut om biotopskydd faller utanför domstolens kompetens.

Övriga invändningar

I övrigt instämmer mark- och miljödomstolen med den avgränsning av prövningens ram och de bedömningar som länsstyrelsen gjort av aktuella invändningar. Vad L F m.fl. nu har anfört beträffande skyddsavstånd till pumpstation samt vad R P anfört beträffande omläggning av asfalt, gatukostnadsersättning, kommunikering, planhandlingars läsbarhet m.m. föranleder ingen annan bedömning.

Slutsats och sammanfattning

På grund av bristande klagorätt ska L F dödsbos överklagande avvisas och Naturskyddsföreningens överklagande avslås. Planunderlaget har varit tillräckligt för bedömning att den inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Inte heller i övrigt har det framkommit skäl som medför att planen inte kan godtas. L Fs m.fl., K Hs och S Hs samt R P överklaganden ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 2015-12-16.

Agneta Staff

Kent Svensson

I domstolens avgörande har deltagit tf. rådmannen Agneta Staff, ordförande, och tekniska rådet Kent Svensson.